

A jelen Szakmai Etikai Irányelveket több társszakma etikai irányelveinek áttekintése után,
a Pszichológusok Szakmai Etikai Kódexének átdolgozásával
az Integrált Szülő-Csecsemő/Kisgyermek Konzulensek Magyarországi Szakmai Csoportja készítette el.
A Pszichológusok Szakmai Etikai Kódexének használatára és átdolgozására
az MPT-MPÉE Etikai Bizottsága hivatalos engedélyt adott.

SZAKMAI ETIKAI IRÁNYELVEK
AZ INTEGRÁLT SZÜLŐ-CSECSEMŐ KONZULTÁCIÓT
VÉGZŐ SZAKEMBEREK SZÁMÁRA

2021

frissítve: 2024. május 28.

I. BEVEZETÉS

Jelen Szakmai Etikai Irányelvek (továbbiakban: SzEI) összefoglalják az integrált szülő-csecsemő/kisgyermek konzultációt (továbbiakban ISZCSK) végző szakemberek jogait és lehetőségeit, valamint kötelezéseit és felelősségeit.

E Szakmai Etikai Irányelvek több szakma etikai kódexének áttekintése után születtek. Mivel az ISZCSK képzettség rendszerint egy elsődleges alapszakmára épül (pl. orvos, védőnő, ápoló, pszichológus, pedagógus, gyógypedagógus, konduktor, kisgyermeknevelő, szociális munkás stb.), ezért az ISZCSK tevékenység végzésekor az elsődleges alapszakmára vonatkozó Szakmai Etikai Kódex (továbbiakban: SzEK) előírásai is irányadóak (l. alább felsorolva).

Azok számára, akiknek alapszakmájához nem rendelhető már ismert SzEK, a jelen dokumentumba foglalt tartalom az irányadó. Azok számára, akiknek alapszakmája korábban megfogalmazta etikai kódexét, a jelen dokumentumban leírtak megerősítésként és kiegészítésként szolgálhatnak.

A jelen SzEI alapelvei és céljai:

- a támogatást kapó egyén (legyen az gyermek vagy felnőtt) jogainak és méltóságának tiszteletben tartása,
- a kompetens konzulensi magatartásra törekvés, a kompetenciahatárok tudatos szem előtt tartása a munka során,
- valamint a konzulensi szerep, szakmai identitás és a segítő személyiség integritásának megőrzése.

Az alább felsorolt irányelvek az Integrált Szülő-Csecsemő Konzulensek Magyarországi Csoportjának tagjai számára kötelezőek.

A SzEI ismeretének hiánya, vagy az abban foglaltak helytelen értelmezése nem mentesíti a konzulenszt a következmények alól.

II. ÁLTALÁNOS ALAPELVEK

Az alábbiak olyan általános emberi értékek, amelyeket a konzulens számára egész tevékenysége során, munkájának bármely szakaszában, majd a lezárást követően is szem előtt kell tartani, és képviselni kell:

Az emberi méltóság tisztelete:

- A konzulens tiszteletben tartja az egyén (szülő és gyermek) emberi méltóságát és jogát képességei, adottságai és személyisége maximális kibontakoztatására.
- A konzulens tisztelettel fogadja el az egyéni, személyiségbeli és kulturális különbségeket, és minden esetben tiszteletben tartja az emberi és gyermekjogokat.
- Munkája és személyes megnyilvánulásai során kerül bármilyen diszkriminációt, megkülönböztetést életkor, nem, nemi azonosság, szexuális irányultság, faj, bőrszín, nemzeti vagy társadalmi származás, kultúra, nemzetiség, nyelv, politikai vagy más meggyőződés, vallás, fogyatékoság, gazdasági-szociális helyzet stb. szerint.

Elkötelezett szerepvállalás és felelősségek:

- A konzulens munkakapcsolataiban a bizalomra és a kölcsönös megértésre alapoz.
- Felelősséget érez kliensei, a tágabb közösségek és a társadalom iránt.
- Együttműködő közvetlen munkatársaival, egyéb kollégáival és a munkája ellátása érdekében fontos intézményekkel.
- A konzulens munkája során eleget tesz korrekt tájékoztatási és titoktartási kötelezettségének.

Feddhetlenség:

- A konzulens tevékenységét kliensei és kollégái számára kiszámíthatóan végzi: pontos, becsületes, őszinte.
- Ígéreteit betartja, feladatait, kötelezettségeit átgondoltan vállalja.

Kompetencia és szakszerűség:

- A konzulens folyamatosan képi magát, bővíti elméleti és gyakorlati ismereteit, ugyanakkor minden időben ismeri aktuális tudásának, képességeinek határait, és eszerint tervezi intervencióit.
- Döntéseivel tudatosan igyekszik elkerülni a lehetséges káros következményeket.
- Munkakörétől függően klienseinek ellátásakor szem előtt tartja az egyén térítésmentes, minőségi szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek jogát, egyéb esetben mértéktartó költségtérítéssel járó magán-tevékenységet végez.
- Döntései minden esetben szakmailag megalapozottak, személyes, anyagi, szociális, szervezeti vagy politikai befolyástól mentesek.

Segítő szándék:

- A konzulens törekszik mások segítésére, támogatására, az ártalmak elkerülésére, csökkentésére.
- Minden szóbeli vagy írásos megnyilvánulásában a segítő, támogató szándék vezérli.
- Minőségi tevékenységének gyakorlása érdekében is gondot fordít saját fizikai és lelki egészségének őrzésére.

III. A SZEI ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

1. AZ INTEGRÁLT SZÜLŐ-CSECSEMŐ KONZULENSI TEVÉKENYSÉG GYAKORLÁSÁRA VALÓ JOGOSULTSÁG

1.1. Integrált szülő-csecsemő/kisgyermek konzulens az a személy, aki posztgraduális egyetemi képzés keretében szerezte meg oklevelét.

1.2. A konzulens csak olyan tevékenységet végezhet, amelynek kompetens ellátására megfelelő képzettséggel, elméleti és módszertani ismeretanyaggal rendelkezik.

1.3. Bármely (pl. pedagógiai, egészségügyi, szociális stb.) szakterületen, bármilyen fenntartású (pl. állami, egyházi, civil, magán) intézményben, bármilyen jogviszonyban fejti is ki tevékenységét, magára nézve kötelezőnek tekinti egyrészt az alapszakmájához tartozó SzEK, másrészt a jelen, ISZCSK SzEI előírásait.

2. ELKÖTELEZETT SZEREPVÁLLALÁS ÉS FELELŐSSÉGEK

2.1. Az ISZCSK konzulens szakmai kompetenciájának keretein belül vállalja tevékenységét: felelős döntéseket hoz, felelősséget vállal az alkalmazott módszerekért, azok várható kimeneteléért, valamint az egyént, családot, közösséget, illetve társadalmat érintő szakmai beavatkozásokért.

2.2. Tudatosan kezeli aényt, hogy tevékenysége hatással van kliensei és kollégái életére és jóllétére. Szakmai felelősséget vállal a vele kapcsolatba kerülő személyek és a társadalom érdekeinek megóvásáért.

2.3. Minden tevékenységében tiszteletben tartja a személyek általános emberi jogait, valamint a magyar társadalom Alaptörvényében és különböző törvényekben, rendeletekben, jogszabályokban biztosított jogait. Tevékenysége során a tevékenységéhez kapcsolódó aktuális jogszabályok megismerésére törekszik.

2.4. Tevékenységét legjobb tudása, segítői identitása, valamint személyes meggyőződése szerint, mindig a törvényes keretek között, valamint az alapszakmájához rendelt SzEK és jelen SzEI előírásainak betartásával végzi. Alkalmazója vagy megbízója utasításainak, felkéréseinek e kötelezettségek betartásával tesz eleget.

3. SZAKMAI KOMPETENCIA ÉS SZAKSZERŰSÉG

3.1. Az ISZCSK konzulens tevékenysége során mindenkor a legkorszerűbb szakmai módszertan alkalmazására törekszik. Folyamatosan képzzi magát, továbbképzéseken vesz részt, illetve a számára lehetséges források segítségével frissíti ismereteit.

3.2. Szakmai tevékenységei során tudatosan kompetenciahatárain belül jár el, tisztában van a szaktudása által nyújtott lehetőségekkel és annak korlátaival. Kötelezettségek vállalásánál megelőző elméleti és gyakorlati tapasztalataira hagyatkozik, csak kompetenciája határain belüli feladatokra vállalkozik. Törekszik arra, hogy rendszeresen részt vegyen szupervízió, intervízió, esetmegbeszélő csoporton.

3.3. A konzulens az összeférhetlenségi és a visszaélésekre okot adó helyzeteket mindenkor elkerüli.

3.4. Számára új feladatok elvállalása előtt megfelelő (tovább)képzéseken, tanfolyamokon vesz részt. Számára nehéz, kérdéses esetekben mindenképpen szupervíziót kér, illetve szükség szerint a megbízást másnak adja át.

3.5. Egyéb szülő-csecsemő konzultációt vagy terápiát folytató szakemberek és más releváns társszakmák tevékenységeivel, a különböző irányzatokkal szemben elfogadó, a sajátjától eltérő irányzatok jogosultságát tiszteletben tartja. Kliensei számára nem nyilvánít értékítéletet más irányzatokra vonatkozóan, kollégáival és szakmatársaival folytatott eszmecsereit, vitáit csakis szakmai alapon folytatja. Módszertani ajánlásai és más módszerekkel kapcsolatos vélemény-nyilvánítása szakmai alapokon történik, a mindenkori szakmai ajánlásokhoz igazodik, és evidencia alapú beavatkozásokat támogat. A társszakmák szakmai irányelveit ismeri és elfogadja azok ajánlásait.

3.6. Közvetlen kollégáival együttműködő, egymás munkáját kölcsönösen megbecsülő, tisztelő és segítő, hatékony szakmai viszony kialakítására törekszik. Más kollégáról elmarasztaló véleményt nem nyilvánít a kliensnek. A felmerülő konfliktusokat mielőbb tisztázza és megértésre törekszik.

3.7. Tevékenysége gyakorlásakor a saját és a rokon szakterületek szakembereivel való együttműködésre, team munkára törekszik. Olyan esetben mindenképpen együttműködést kezdeményez, amikor szakmai kompetenciáinak korlátozottságát, határait felismeri.

3.8. Orvosi kezelés alatt álló személyek (szülők és gyerekek) esetében, akiknél a szülő-csecsemő/kisgyermek konzulens bármely tevékenysége az orvosi kezelésre hatással lehet, vagy épp fordítva, ahol az orvosi kezelés befolyásolhatja a konzulensi tevékenységet, a szülő beleegyezését követően csak az orvosi kezelésért felelős szakemberrel konzultálva jár el.

3.9. Gyógypedagógiai fejlesztésben/terápiában részesülő gyerekek esetében, akiknél a szülő-csecsemő/kisgyermek konzulens bármely tevékenysége a fejlesztésre/terápiára hatással lehet, vagy épp fordítva, ahol a fejlesztés/terápia befolyásolhatja a konzulensi tevékenységet, a szülő beleegyezését követően csak a fejlesztést/terápiát végző szakemberrel konzultálva jár el.

3.10. Gyermekjóléti és gyermekvédelmi ellátásban részesülők (szülők és gyermekek) esetében, akiknél a szülő-csecsemő/kisgyermek konzulens bármely tevékenysége a gyermekjóléti, gyermekvédelmi tevékenységre hatással lehet, vagy épp fordítva, ahol a gyermekjóléti, gyermekvédelmi tevékenység befolyásolhatja a konzulensi tevékenységet, a szülő beleegyezését követően csak a gyermekjóléti, gyermekvédelmi folyamatokat koordináló szakemberrel konzultálva jár el.

3.11. A konzulens igyekszik megteremteni a szakszerű, minőségi munka végzéséhez szükséges munkafeltételeket. Elégtelen munkafeltételek között nem kockáztatja ártalom keletkezését.

3.12. A konzulens módszereinek megválasztásában érvényesíti szakmai autonómiáját. Utasítást csak szakmai irányítására jogosult kollégától fogad el. Problémás esetekben konzultációt kezdeményez illetékes szakemberekkel és azok észrevételeit, ajánlásait döntéseinél megfontolja.

4. A KLIENSSEL VALÓ KAPCSOLAT

4.1. A szülő-csecsemő/kisgyermek konzulensek kliensei a 0-3 éves gyermekek és azok szülei, tágabb családja.

- 4.2. A konzulens minden kliens-kapcsolatában tekintettel van kliense(i) emberi méltóságára, jogaira és érdekeire. A konzulens elismeri és tiszteletben tartja a társadalom sokszínűségét, figyelembe veszi az egyéni, családi, csoportos, kulturális és közösségi különbségeket, és diszkrimináció nélkül végzi munkáját. Tevékenységében és kommunikációjában tartózkodik minden olyan megnyilvánulástól, amely sértheti a személy méltóságát vagy negatív megkülönböztetést jelent (lásd továbbá II. pont).
- 4.3. A konzulens soha nem létesít kliens-kapcsolatot családtaggal, rokonnal, barátal, közvetlen munkatárssal, illetve olyan személlyel, akivel valamilyen más szoros kapcsolatban is áll.
- 4.4. Amennyiben a kliens-kapcsolat során a pártatlan szakmai munkát veszélyeztető baráti, érzelmi kapcsolat alakul ki a konzulens és kliense(i) között, a konzulensi együttműködést lezárja, szükség esetén szupervíziót kér, és gondoskodik arról, hogy a kliensek érdekei ne sérüljenek, megtalálják a számukra fontos támogatási formát.
- 4.5. A konzulens a klienseivel való kapcsolatát nem használja fel semmiféle előny megszerzésére.
- 4.6. A konzulens a munka kezdetekor az együttműködés kereteinek (helyszín, időpont, időtartam, rendszeresség, titoktartás, visszajelzések formája stb.) pontos meghatározására törekszik. Magánműködés folytatása esetén a szolgáltatás anyagi ellenértékét is tisztázza. Az együttműködés kereteit szóbeli vagy írásbeli szerződésben rögzítik a felek.
- 4.7. A konzulensi tevékenység megkezdése előtt tájékoztatást nyújt a titoktartási kötelezettség kereteiről, illetve a konzultációk dokumentációinak kezeléséről. Tájékoztatja klienseit a konzultációk céljáról, lehetséges módszereiről, várható eredményeiről, esetleges következményeiről.
- 4.8. Amennyiben a konzulensi tevékenység során videófelvétel készül, ehhez a konzulens előzetesen a szülők írásos beleegyezését kéri, és gondoskodik arról, hogy a felvételekhez illetéktelenek ne férhessenek hozzá. A családdal megállapodást köt az alábbiakról: (a) amennyiben csak a konzultációt segítik a filmfelvételek, azok visszaadása vagy megsemmisítése kötelező az utolsó konzultációs alkalommal; (b) amennyiben a konzulens későbbi munkaanyagként, oktatási vagy kutatási anyagként kívánja felhasználni a felvételeket, erre külön írásos engedélyt kér a szülőktől, majd ügyel arra, hogy a felvételekhez illetéktelenek ne férhessenek hozzá.
- 4.9. Bármiféle szakmai javaslat esetén a szolgáltatást igénybe vevő kliensek (szülők) dönthetnek a javaslat elfogadásáról. Amennyiben a konzulensi tevékenység törvényileg vagy egyéb módon előírt, vagyis „kötelezett részvételről” van szó, a konzulens előzetesen tájékoztatja a klienseket (szülőket) a várható folyamatról és a titoktartás határainról.
- 4.10. A konzulens az együttműködés során megfigyelt tapasztalatait az elsajátított módszertani technikák segítségével, érthető módon jelzi vissza a kliens (szülők, gyermekek) számára.

5. TITOKTARTÁSI KÖTELEZETTSÉG

5.1. A konzulensnek a klienssel folytatott együttműködése során, és azután is mindenkor titoktartási kötelezettsége van. Az általános adatvédelmi szabályokon túl is biztosítja a titoktartást és az információk felelős kezelését.

5.2. Csakis törvényileg előírt esetekben szegheti meg titoktartási kötelezettségét. A kliens adatait a kliens hozzájárulása hiányában is közölni kell, amennyiben ezt a) törvény elrendeli, illetve b) mások védelme szükségessé teszi.

5.3. A konzulensi titok körébe tartozik minden olyan korábbi és jelen kezelésekre vonatkozó, pszichológiai és kapcsolati jellegű (szenzitív), valamint személyazonosító adat, amely a konzulensi tevékenység során tudomására jutott.

5.4. A konzulensi tevékenység során szenzitív (különösen érzékeny) adatoknak számítanak: a kliens (szülők és gyerekek) értelmi, lelki és egészségi állapotára, viselkedésére, gondozói feladatok ellátására vonatkozó, továbbá az előzőekkel kapcsolatba hozható, az azokat befolyásoló mindennemű adat (pl. családi környezet, foglalkozás, lakhatás, anyagi körülmények).

5.5. Személyazonosító adatoknak számítanak: a családi és utónév, leánykori név, a nem, a születési hely és idő, az anya leánykori családi és utóneve, a lakóhely, a tartózkodási hely, a társadalombiztosítási azonosító jel (TAJ szám) együttesen vagy ezek közül bármelyik, amennyiben alkalmas vagy alkalmas lehet az érintett azonosítására.

5.6. A konzulensi dokumentációk megőrzése, illetve megsemmisítése tekintetében a konzulens az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvényben foglaltak szerint jár el.

5.7. Az adatok kezelésének és tárolásának törvényesnek kell lennie: az érintettet csak a tárolás céljához szükséges ideig lehessen azonosítani.

5.8. A konzulens tevékenységét dokumentálja, amelyben szerepel a tevékenység, a tevékenység megkezdésének és befejezésének ideje, a találkozások rövid, címszavas történése, időpontja és időtartama. A konzulens csakis a kliens által felhatalmazott személyeknek adhat információt a konzultáció folyamatáról, eredményéről. Ez alól kivételt képez (lásd még 5.2. pont) a hatósági felszólítás a dokumentációk bemutatására, illetve a gyermek veszélyeztetettsége esetén a jelzőrendszeri funkció ellátása.

5.9. A szülővel/szülőkkel történő együttműködési megállapodás kötésekor mindig figyelemmel kell lenni a szülői felügyeleti jogot szabályozó 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről ide vonatkozó rendelkezéseire, illetve a szülői felügyeleti jogot érintő bírósági, illetve gyámhivatali döntésekre.

5.9. A konzulens ügyel arra, hogy publikációiban, beszámolóiban, előadásában, oktatási tevékenysége vagy a médiában tett nyilatkozatai során a szakmai titoktartás kötelezettsége alá eső információk ne jussanak illetéktelen személy tudomására. Részletes beszámolókra csakis az érintettek előzetes beleegyezése vagy törvényi felhatalmazás után kerülhet sor. A konzulens ekkor is gondoskodik arról, hogy a személyekre és a körülményekre vonatkozó adatokat úgy elfedje, hogy azok alapján az érintettek ne legyenek felismerhetők.

6. ELJÁRÁS ETIKAI VÉTSÉG VAGY PANASZ ESETÉN

6.1. Amennyiben egy ISZCSK konzulens munkájára vonatkozóan etikai jellegű panasz érkezik a kliensektől (szülőktől), az ISZCSK csoport egy 3 fős etikai csoportot jelöl ki, és tisztázó beszélgetésre invitálja a konzulens és a szülőket is. Az etikai csoport a tisztázás érdekében mediátor szerepet vállal fel.

Források és az alapszakmák szerint kötelezően betartandó Szakmai Etikai Kódexek:

Pszichológusok Szakmai Etikai Kódexe: <http://mpt.hu/wp-content/uploads/2014/10/Pszichol%C3%B3gusok-Szakmai-Etikai-K%C3%B3dex.pdf>

(Az átdolgozást engedélyezte a Magyar Pszichológiai Társaság és a Magyar Pszichológusok Érdekvédelmi Egyesületének Etikai Bizottsága, amit ezúton is köszönünk)

Bölcsődei nevelés-gondozás szakmai szabályai: <https://mek.oszk.hu/17700/17715/17715.pdf>

Egészségügyi szakdolgozók Szakmai Etikai Kódexe:

http://www.meszk.hu/upload/meszk/document/meszk_etikai_kodex_2011.pdf

Gyógypedagógusok Szakmai Etikai Kódexe: <http://www.magye-1972.hu/iratszekreny/83-dokumentumok/116-etikai-kodex>

Konduktorok Szakmai Etikai Kódexe: <http://www.konduktorok.hu/etikai.html>

Pedagógusok Szakmai Etikai Kódexei: http://blg.hu/images/20160222130619_NPK_EK.pdf;

<https://mape.eoldal.hu/cikkek/etikai-kodex.html> ; <http://www.fpf.hu/etika.pdf>

Pszichiáterek Szakmai Etikai Kódexe: <http://www.vitalitas.hu/?ctype=5&did=10333&cid=1224>

Pszichoterapeuták Szakmai Etikai Kódexe: <http://www.mentalport.hu/pszichoterapias-szaknevsor/etikai-kodex/>

Orvosok Szakmai Etikai Kódexe: <https://mok.hu/public/media/source/etikaiKodex/kodex141128.pdf>

Szociális munkások Szakmai Etikai Kódexe: <http://www.3sz.hu/sites/default/files/Etikai.pdf>

Védőnők Szakmai Etikai Kódexe: https://mave.hu/?q=webpage/etikai_szabalyzat

Kelt: Budapest, 2021. április 30., frissítve 2024. május 28.

Készítette: Az Integrált Szülő-Csecsemő/Kisgyermek Konzulensek Magyarországi Szakmai Csoportja